

384.35

Szerző:

Sötér Edit

Cím:

A szemtanú emlékezése

19 Negyren évvel ezelőtt munkásvér hullott a MÁVAG-ban

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

hely

Idő

Személy

használni, mert nem volt golyó-
juk. A lövések zaja az irodába is
felhallatszott. A tárgyalások abba-
maradtak. Mi lerohantunk az ud-
varra, s alig bírtuk lecsillapítani
a tömeget. Úgy döntöttünk, hogy
sztrájkolunk és mindenki hazá-
ment.

Kívül, a gyár előtti útvonal 20
perc alatt megtelt lovasrendőrök-
kel, katonasággal. A Ganz-gyá-
riak, amikor hírért vették a tör-
ténteknek, segítségünkre jöttek,
de már késő volt. A tömeget
szétoszlatták. Így végződött jú-
nius huszadika.

És utána? Több mint egy hétig
tartott a sztrájk. Hallottuk, hogy
az országban mindenütt leálltak.
De nyolc nap után, mivel élni
kellett, újból felvettük a munkát.
Zsejlonka századost felettesei ör-
naggyá léptették elő, s megerő-
sítették a gyári őrseget. Még
féktelenebb lett a terror, még
kegyetlenebb a kizsákmányolás.

A munkások szervezkedését
azonban nem tudták megakadá-
lyozni, erejüket nem tudták meg-
törni. Schrötter Ferenc és társai
ott voltak a Tanácsköztársaság
megalakításánál, vöröskatonaként
védték az első proletárdiktatúrát,
elviselték a fehérterror, a bört-
önt, a feketelistát, mert éltette
őket a remény, hogy nem hiába
harcoltak, szenvedtek. S most,
negyven évvel a csendőrsortüz
után kegyelettel emlékeznek a
hat mártírhaldt halt társukra,
akiknek vére nem omlott hiába.
Az ő áldozatuk is része annak a
küzdelemnek, amellyel a magyar
munkások kiverkedték maguk-
nak a szabad életet.

Sötér Edit

gyár vezetőségéhez, amelyben is-
mertettük a helyzetet és a köve-
teléseinket.

Harmadnapra négyen a bizal-
miak közül felkerestük Vajtai ve-
zérigazgatót s előterjesztettük a
memorandumot. Ő mindent elism-
ert, a borzasztó drágaságot, a
nehéz munkakörülményeket, meg-
ígérte, hogy mindent elkövet az
érdeünkben, de a döntés a mi-
nisztériumtól függ. Négy nap
múlva az is megjött. Június 20-án
reggel fél nyolc óraker ülünk
össze tárgyalni.

Erősen készülődünk a döntő
napra. Összehívtuk a bizalmiakat,
úgy határozunk, hogy a tárgyalás
idejére csendes sztrájkot hírdet-
ünk. A tizenkéttagú küldöttség-
be, amely a munkásokat képvé-
seli, engem is beválasztottak. Al-
bu volt a vezető. Aztán kijelöltük
a futárokat is, akik állandóan ké-
sznélben álltak, tájékoztatták a
műhelyek dolgozóit a tárgyalás
menetéről. Albnak olyan előér-
zete volt, hogy bajok lesznek,
mert a gyár területén 40 csendőr
és 60 népfelkelő tartózkodik, ezért
a Ganz-gyári bizalmiakat is el-
hívtuk a megbeszélésre és kértük,
hogy szükség esetén legyenek se-
gítségünkre.

Június 20-án reggel hétkor be-
csengették a munkát, a gépek
megindultak, de a munkások nem
dolgoztak. Az emeleti irodában
megkezdődtek a tárgyalások, a
futárok elfoglalták a kijelölt he-
lyüket. Néhány ifjúmunkás tele-

szedte a zsebet csavarokkal, s fel-
mászott a gyár tetejére, onnan
vigyázta az utat és az udvart. A
mozdonyosztály bejáratánál az
egyik bizalmi teljesített futárszol-
gálatot. Őt szőlította meg a csend-
őr-örmester, hogy vegyék fel a
munkát.

— Majd, ha azok lejönnek, akik
minket leállítottak, s ha egy fil-
lér javítást is kaptunk, dolgozni
fogunk — válaszolta a futár.
Másodszori felszólításra ugyanezt
mondta. Az örmeister megijedt,
hívta a felettesét, Zsejlonka szá-
zadost. Addigra már nagy tömeg-
ben álltak a munkások a moz-
donygyár előtt. Újabb felszólítás
a munkafelvételre, a válasz nem
változik. Másodszorra is így tör-
tént. Harmadszorra a százados
kihúzta a kardját a hüvelyéből.

Ekkor egy ütés érte a homlo-
kát. Az ifjúmunkások ugyani-
s, amikor a tetőről látták, hogy a
csendőr kardot ránt, ledobálták a
csavarokat. A csendőrszázados
homloka vérzett. A következő
percében böszült ordítás hallat-
szott: „Tölts! Tüzelj!” S eldőrdült
a sortüz. Aztán még egy, és még
egy. Hat halott és sok sebesült
vére áztatta az udvar földjét.

A sortüz hangjára előre rohan-
tak az öntöde, a kazánműhely, a
kovácsműhely, az eszterga dolgo-
zói. Botokat, köveket ragadtak,
úgy mentek a csendőrökre. A 60
népfelkelő nem avatkozott a
harcba, a munkások elvették a
lök a fegyvert, de nem tudták

Szelid tekintete, halk hangja,
törékeny alakja keveset sejtet
azokból a tulajdonságokból, ame-
lyek általában a forradalmárokat,
a munkásmozgalom veterán har-
cosait jellemzik. De hogy a töré-
keny testben erős, meg nem al-
kuvó lélek lakik, hogy a szelid te-
kintet, a halk hang erővel, hatá-
rozott, bátor fellépéssel párosul,
erről tanúskodik Schrötter Fe-
rencnek, a MÁV Gépgyár öntö-
déje egykori főbizalmijának, az
1918-as sztrájk szervezőjének, a
június 20-i csendőr-sortüz szem-
tanújának egész élete.

Élményeit olyan gazdagon,
részletesen raktározza el, oly pon-
tosan emlékezik vissza minden-
re, mintha nem is negyven év
előtti, hanem tegnapi események-
ről lenne szó.

— Négy éve tartott már akkor
a háború. Elviselhetetlen terhe-
ket rótt ránk, MÁV gépgyári
munkásokra. Az öntödében külö-
nösen súlyos volt a helyzet. Napi
16—18 órát dolgoztunk, gyalázato-
san keveset kerestünk, s azt is
úgy felemésztette a nagy drága-
ság, hogy a betevő falat kenyérré
is alig jutott. Június első napjai-
ban már olyan nagy volt az elke-
seredés, hogy éreztük, valamit
tenni kell. Műhelyenként egy-egy
bizalmi választottunk, s Albu
Dénesnek, a gyár főbizalmijának
vezetésével elmentünk a Vas- és
Fém munkás Szövetségbe. Ott ki-
dolgoztunk egy memorandumot a